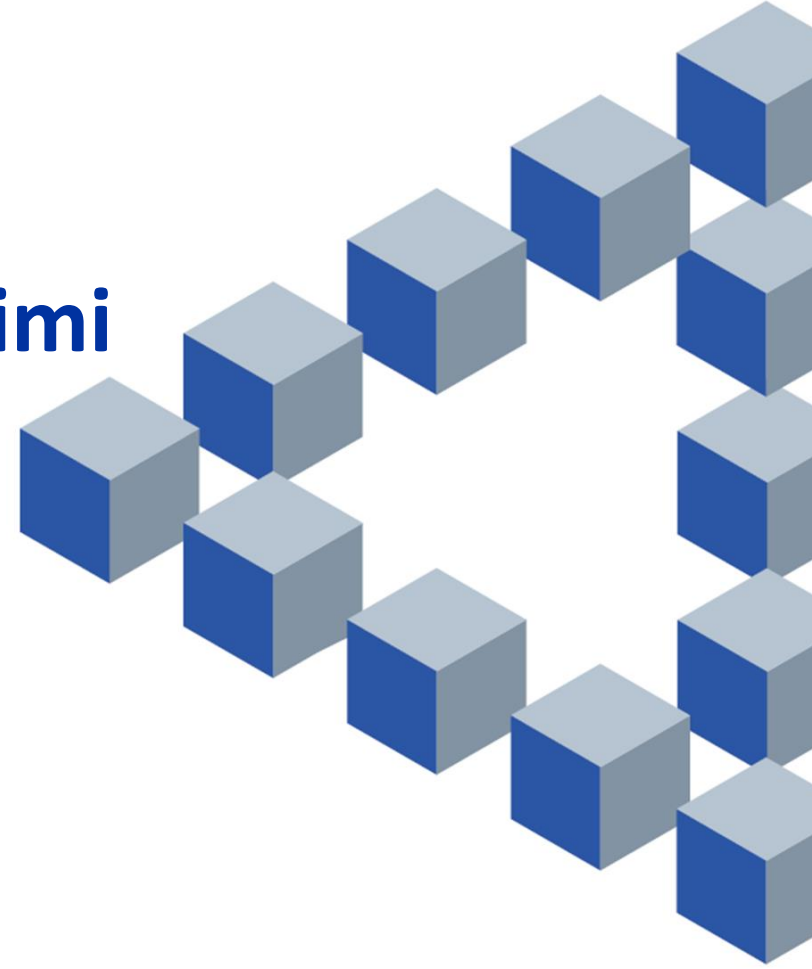

İşCep Vadeli İşlem Ve Opsiyon Piyasası Eğitimi

BİST Vadeli İşlemler Piyasası
Artık İşCep Mobil Borsa'da

İşCep ViOP

- **Vadeli İşlemler Sözleşmeleri (ViOP) Nedir?**
- **Vadeli İşlem Sözleşmesi (ViOP) Sözleşme Tipleri**
- **Vadeli İşlem Sözleşmesi (ViOP) Sözleşme Kodları**
- **Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (ViOP) Uzlaşma Yöntemi ve Uzlaşma Fiyatı**
- **Vadeli İşlem Sözleşmeleri (ViOP) Sözleşme Unsurları**
- **Vadeli İşlem Sözleşmesi (ViOP) Risk Yönetimi ve Teminatlandırma**
- **Vadeli İşlem Sözleşmesi (ViOP) Kâr/Zarar**
- **Vadeli İşlemPiyasası (ViOP) Pay ViS Alış ve Satış Örneği**
- **Vadeli İşlemPiyasası (ViOP) USDTRY ViS Alış ve Satış Örneği**

Vadeli İşlemler Sözleşmeleri (ViOP) Nedir?

Vadeli İşlem Sözleşmeleri (Futures), belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte dayanak varlığı alma veya satma yükümlülüğü veren sözleşmelerdir.

Fiyat değişikliği konusunda risk almaya istekli ve yapmış olduğu mali yatırımları hedge etmek (korumak) isteyen yatırımcılar bu piyasada işlem yapmayı tercih ederler.

Sözleşme büyüklükleri ve vadeler sözleşme türlerine göre değişmektedir.

İşlem yapmaya başlamak için başlangıç teminatı yatırılması gerekmektedir. Başlangıç teminatı her sözleşme türü için ayrıdır.

Pozisyonların kapatılması için vade sonuna kadar bekleme zorunluluğu yoktur. Vadeden önce pozisyonun açıldığı yönün tersine işlem yaparak pozisyonlar kısmen veya tamamen kapatılabilmektedir.

Fiziki ya da nakdi uzlaşma yöntemi kullanılır.

Sürekli müzayede esasına göre düzenlenen normal seansı (09:30 – 18:15) takiben 19:00 – 23:00 saatleri arasında Akşam Seansı düzenlenmektedir. Akşam seansında Endeks Vadeli İşlem Sözleşmeleri ve Ons Altın Vadeli İşlem Sözleşmeleri işlem görmektedir.

Vadeli İşlem Sözleşmesi (ViOP) Sözleşme Tipleri

Pay Vadeli İşlem Sözleşmeleri

AKBNK-ALKIM-AEFES-ARCLK-ASELS-BIMAS-CCOLA-DOHOL-ECILC-EKGYO-ENJSA-EREGL-FROTO-GUBRF-SAHOL-HEKTS-IPEKE-ISFIN-ISGYO-KRDMD-KARSN-KOZAL-KOZAA-KCHOL-MGROS-MPARK-ODAS-OYAKC-PGSUS-PETKM-SASA-GARAN-ISCTR-TAVHL-TKFEN-TOASO-TRGYO-TCCELL-TUPRS-THYAO-TTKOM-TURSG-TSKB-VAKBN-SISE-VESTL-YKBNK-ULKER-SKBNK-SOKM

Elektrik Vadeli İşlem Sözleşmeleri

- Baz Yük Elektrik Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- Yıllık Baz Yük Elektrik İşlem Sözleşmeleri
- Üç Aylık Baz Yük Elektrik İşlem Sözleşmeleri

Endeks Vadeli İşlem Sözleşmeleri

- BIST 30 Fiyat Endeksi
- BIST Likit Banka Endeksi
- BIST Banka Dışı Likit 10 Endeksi

Yabancı Endeksler Vadeli İşlem Sözleşmeleri

- SASX 10 (Saraybosna) Endeksi Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Döviz Vadeli İşlem Sözleşmeleri

- USD/TRY Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- EUR/TRY Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- EUR/USD Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- RUB/TRY Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- CNH/TRY Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- GBP/USD Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Faiz Vadeli İşlem Sözleşmeleri

- Gecelik Repo (TL / REF)

Kıymetli Madenler Vadeli İşlem Sözleşmeleri

- Altın TL/Gram Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- USD/Ons Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- Gümüş USD/Ons Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- Paladyum USD/Ons Vadeli İşlem Sözleşmeleri
- Platin USD/Ons Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Vadeli İşlem Sözleşmesi (ViOP) Sözleşme Kodları

Vadeli İşlem Sözleşmesi

Vadeli işlem sözleşmelerinde sözleşme kodu; sözleşme grubu, dayanak varlık kodu, vade tarihi bilgisini içerecek şekilde oluşturulmuştur.

Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (VİOP) Uzlaşma Yöntemi ve Uzlaşma Fiyatı

Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde vade tarihinde uzlaşma **fiziki teslimat ve nakdi uzlaş** şeklinde gerçekleştirilir. Fiziki teslimatta üzerinde anlaşılan dayanak varlık el değiştirir. Nakdi uzlaşıda ise sözleşme fiyatı ile vade tarihindeki cari fiyat arasındaki fark kadar tutar taraflar arasında el değiştirir.

Günlük uzlaşma fiyatı için istisnai durumlar dışında; seans sona ermeden önceki son 10 dakika içerisinde gerçekleştirilen tüm işlemlerin miktar ağırlıklı ortalama fiyatı, eğer son 10 dakika içerisinde 10'dan az işlem yapıldıysa, seans içerisinde geriye dönük yapılan son 10 işlemin miktar ağırlıklı ortalama fiyatı, seans içerisinde 10'dan az işlem yapıldıysa, seans içerisinde gerçekleştirilen tüm işlemlerin miktar ağırlıklı ortalama fiyatı, seans içerisinde hiç işlem yapılmadıysa bir önceki günün uzlaşma fiyatı esas alınır.

Vade sonu uzlaşma fiyatı, üzerinden vade sonu kâr/zarar hesabının yapılıp, nihai takasın gerçekleşeceği fiyattır. Dayanak varlık gruplarına göre hesaplama yöntemi değişebilmektedir.

Vadeli İşlem Sözleşmeleri (ViOP) Sözleşme Unsurları

Pay Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Dayanak Varlık: Bist Pay Piyasasında işlem gören ve borsa tarafından belirlenen kriterlere göre seçilen paylardır.

Sözleşme Büyüklüğü: 1 adet standart sözleşme, dayanak varlığa ait 100 adet payı temsil eder.

Vade Ayları: Yılın tüm aylarıdır.

İşlem Saatleri: 09:30 – 18:10 saatleri arasında işlem görür.

Endeks Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Dayanak Varlık: Bist 30 fiyat endeksi.

Sözleşme Büyüklüğü: Her bir endeks vadeli işlem sözleşmesi 10 adet dayanak varlığı temsil eder [(Bist 30 endeks) *10] .

Vade Ayları: Şubat, Nisan, Haziran, Ağustos, Ekim ve Aralık Piyasada aynı anda, içinde bulunulan aya en yakın üç vade ayına ait sözleşmeler işlem görür. Bu üç vade ayından biri aralık değilse, Aralık vade ayı ayrıca işleme alınır.

İşlem Saatleri: Normal Seans İşlemleri 09:30-18:15 saatleri, akşam seansındaki işlemler 19:00 – 23:00 saatleri arasında tek bir seansta gerçekleştirilir.

Vadeli İşlem Sözleşmeleri (ViOP) Sözleşme Unsurları

Döviz Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Dayanak Varlık: ABD Doları/Türk Lirası (USDTRY), Euro/Türk Lirası (EURTRY), Euro/Amerikan Doları (EURUSD), Rus Rublesi/Türk Lirası (RUBTRY), Offshore Çin Yuanı/Türk Lirası (CNHTRY), İngiliz Sterlini/Amerikan Doları (GBPUSD).

Sözleşme Büyüklüğü: Sırasıyla 1.000 ABD Doları, 1.000 Euro, 1.000 Euro, 100.000 Rus Rublesi, 10.000 Offshore Çin Yuanı, 1.000 İngiliz Sterlini.

Vade Ayları: Şubat, Nisan, Haziran, Ağustos, Ekim ve Aralık. Aynı anda içinde bulunulan ay, takip eden ay, sonraki ilk döngü ayı ve aynı yılın aralık ayı olmak üzere toplam 4 vade ayına ait sözleşmeler işlem görür. 4 Vade ayını tamamlamak için gerektiğinde bir sonraki takvim yılının Aralık vadeli sözleşmeleri de ayrıca işleme açılır,

İşlem Saatleri: İşlemler 09:30-18:15 saatleri arasında tek bir seansta gerçekleştirilir.

Kıymetli Madenler Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Dayanak Varlık: Saf Altın (GAUTRY), Saf Altın (XAUUSD), Saf Gümüş (XAGUSD), Paladyum (XPDUSD), Platin (XPTUSD).

Sözleşme Büyüklüğü: Sırasıyla 1 Gram, 1 Ons, 10 Ons gümüş, 1 Ons Paladyum, 1 Ons Platin.

Vade Ayları: Şubat, Nisan, Haziran, Ağustos, Ekim ve Aralık. Aynı anda içinde bulunulan aya en yakın 3 vade ayına ait sözleşmeler işlem görür.

İşlem Saatleri: İşlemler 09:30-18:15 saatleri arasında tek bir seansta gerçekleştirilir. XAUUSD, XAGUSD, XPDUSD ve XPTUSD akşam seansında 19:00 – 23:00 işlem görmektedir.

Vadeli İşlem Sözleşmeleri (ViOP) Sözleşme Unsurları

Elektrik Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Dayanak Varlık:

- * Baz yük elektrik vadeli işlem sözleşmeleri / vade ayının her bir saati için piyasa işleticisinin açıkladığı kısıtsız piyasa takas fiyatlarından (KPTF) hesaplanan basit aritmetik ortalamasıdır.
- * 3 aylık (çeyreklik) ve yıllık baz yük elektrik vadeli işlem sözleşmeleri / vade ayının her bir saati için piyasa işleticisinin açıkladığı kısıtsız piyasa takas fiyatlarından (KPTF) hesaplanan basit aritmetik ortalamasıdır.

Sözleşme Büyüklüğü:

Sırasıyla;

- * Vade ayındaki saat sayısı X 0,1 MWh. Vade Ayındaki Saat Sayısı: Vade ayındaki gün sayısı X 24
- * Vade dönemindeki saat sayısı X 0,1 MWh. Vade dönemindeki saat sayısı: Vade dönemindeki gün sayısı X 24. Sözleşme büyüklüğü vade dönemindeki gün sayısına ve yaz saati/kış saati uygulamasına göre değişkenlik gösterir. Kış saatinden yaz saatine geçiş yapılan gün için saat sayısı 23, yaz saatinden kış saatine geçiş yapılan gün için ise saat sayısı 25 olarak uygulanacaktır.

Vade Ayları: Sırasıyla;

- * Aynı anda içinde bulunulan ay ve takip eden 6 ay olmak üzere toplam 7 ay.
- * Aynı anda içinde bulunulan yıla ve takip eden iki yıla ait çeyreklik sözleşmeler işlem görür. Q1 (Oca-Mar), Q2 (Nis-Haz), Q3 (Tem-Eyl) ve Q4 (Eki-Ara).

İşlem Saatleri: İşlemler 09:30-18:15 saatleri arasında tek bir seansta gerçekleştirilir.

Vadeli İşlem Sözleşmeleri (ViOP) Sözleşme Unsurları

Yurtdışı Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Dayanak Varlık: Bosna Hersek Saray Bosna Borsasının «The Sarajevo Stock Exchange Index 10 (SASX 10)» adlı fiyat endeksi.

Sözleşme Büyüklüğü: SASX 10 endeks değerinin 1 TL ile çarpılmış hali.

Vade Ayları: Her vade ayının son işlem günü. Yurt içi piyasaların resmi tatil nedeniyle yarım gün olması durumunda son işlem günü bir önceki iş günüdür.

İşlem Saatleri: İşlemler 09:30-18:15 saatleri arasında tek bir seansta gerçekleştirilir.

Faiz Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Dayanak Varlık: Borsa İstanbul tarafından açıklanan Türk Lirası gecelik faiz oranı (TLREF).

Sözleşme Büyüklüğü:

Parasal Değer= 1.000.000 TL

Sözleşme Büyüklüğü = $1.000.000 \times (N / 360) \times 0,01$

N: Vade ayındaki takvim günü sayısı

Vade Ayları: Yılın tüm ayları. Aynı anda içinde bulunulan ay ve bu aya en yakın 6 vade ayı olmak üzere toplam 7 vade ayına ait sözleşmeler işlem görür.

İşlem Saatleri: İşlemler 09:30-18:15 saatleri arasında tek bir seansta gerçekleştirilir.

Vadeli İşlem Sözleşmesi (VİOP) Risk Yönetimi ve Teminatlandırma

BISTECH MARJİN YÖNTEMİ RISK PARAMETRE TABLOSU (TÜREV PİYASASI) (TABLE OF BISTECH RISK PARAMETERS)	
1) Fiyat Değişim Aralığı (Price Scan Range-PSR)	
Vadeli İşlem Sözleşmeleri ve Opsiyon Sözleşmeleri (Futures and Options)	
Kontratlar (Contracts)	Fiyat Değişim Aralığı (TL) (Price Scan Range - PSR)
AEFES	305
AKBNK	85
ALKIM	270
ARCLK	445
ASELS	255
BIMAS	770
CCOLA	1120
CNHTRY	1410
DOHOL	50
ECILC	110
EKGYO	25

BISTECH Marjin Yöntemi Parametre Tablosu örnek olarak verilmiştir.
Güncel teminat değerleri için: <https://www.takasbank.com.tr/tr/kaynaklar/bistech-risk-parametreleri>

- Risk yönetimi **Takasbank** tarafından yapılır.
- Piyasada gerçekleştirilen işlemler için portföy bazında teminatlandırma yöntemi uygulanır.
- Portföy bazında teminat hesaplamasına esas teşkil edecek parametreler Takasbank tarafından belirlenir ve duyurulur.
- Risk yönetimi ve teminatlandırma yöntemine ilişkin olarak Takasbank Merkezi Karşı Taraf Mevzuatı hükümleri uygulanır.
- Takasbank, portföy bazında teminatlandırma işlemlerinde **BISTECH Marjin Yöntemi algoritmasını** kullanır.
- BISTECH Marjin Yöntemi değişik fiyat ve volatilité (oynaklık) değişim seviyelerine dayalı olarak oluşturulan senaryolar arasından maksimum risk göz önünde bulundurularak, teminat tutarı portföy bazında hesaplanmaktadır.
- En basit haliyle örnek vermek gerekirse, portföyünüzde vadeli işlem sözleşmeleri için, başka herhangi bir pozisyonunuz yokken sadece 1 pozisyon almak için gerekli teminatı öğrenmek için BISTECH Marjin Yöntemi parametrelerinde tanımlanan ve dayanak varlık için oluşabilecek maksimum fiyat değişikliğini ifade eden, **“Fiyat Değişim Aralığı”na (Price Scan Range-PSR)** bakılabilir. Böyle bir durumda alacağınız pozisyon için BISTECH Marjin Yöntemi sizden 1 PSR değerinde bir teminat isteyecektir.
- Örneğin, yandaki tabloya göre başka bir pozisyonunuz yokken CCOLA vadeli işlem sözleşmesinde 10 adet kısa ya da uzun pozisyon almak için BISTECH Marjin Yöntemi tarafından talep edilecek teminat tutarı: **1120x10=11.200 TL**’dir.
- İşCep VİOP Hesabınızda başlangıç teminatı seviyeleri Takasbank tarafından belirlenen güncel SPAN parametrelerinin 1,5 katı olacak şekilde uygulanmaktadır.

Vadeli İşlem Sözleşmesi (ViOP) Kâr/Zarar

Seans sonrasında hesaplara aktarılabacak veya hesaplardan tahsil edilecek kâr/zarar rakamları gün sonu uzlaşma fiyatlarına göre kesinleşir. **Zararlar** hesaplardan aynı gün **(T günü)** tahsil edilirken, **kârlar** ertesi gün **(T+1 günü)** hesaplara aktarılır.

Kâr/Zarar hesaplarına esas olan fiyat, her bir vadeli işlem sözleşmesi bazında hesaplanan uzlaşma fiyatıdır.

Seans süresince elde edilen kâr/zarar rakamları, açık pozisyon taşıyan hesaplar için belirlenen bir zaman aralığında ilan edilen **geçici uzlaşma fiyatları** dikkate alınarak hesaplanır.

Vadeli İşlemPiyasası (ViOP) Pay ViS Alış ve Satış Örneği

08 Aralık 2021 tarihinde ISCTR Pay Fiyatı Spot piyasada 7,63 TL, ViOP'ta 7,87 TL olduğunu varsayalım;

ViOP'ta Yapılan Alış Örneği

- 08 Aralık tarihinde yatırımcı, tanesini 7,87 TL'den aldığı 50 adet ISCTR üzerine yazılı vadeli kontratı alır.
- **Beklentisi ISCTR hissesinin fiyatının artacağı yönündedir.**

- Bu işlem ile gerçekleşen hacim: $7,87 * 100 * 50 = 39.350$ TL
- İşlem için yatırılan başlangıç teminatı: $50 * 80 = 4.000$ TL
- Ödenen komisyon: $39.350 * 0,001 = 39,35$ TL + BSMV

• Yatırımcının beklentisi üzerine ISCTR hissesinin ViOP'ta 8,10'a yükselmiş olduğunu varsayalım ;

Toplam Kâr: $(8,10 - 7,87) * 50 * 100 = 1.150$ TL olmuştur.

Yatırımcı ISCTR hissesinin fiyatının yükseleceğini düşünmüş, 39.350 TL'lik pozisyonu 4.000 TL teminat yatırarak almıştır. Hedeflediği fiyattan pozisyonunu kapatması ile yaklaşık % 29 brüt getiri sağlamıştır.

ViOP'ta Yapılan Satış Örneği

- 08 Aralık tarihinde yatırımcı, tanesini 7,87 TL'den aldığı 50 adet ISCTR üzerine yazılı vadeli kontratı satar.
- **Beklentisi ISCTR hissesinin fiyatının azalması yönündedir.**

- Bu işlem ile gerçekleşen hacim: $7,87 * 100 * 50 = 39.350$ TL
- İşlem için yatırılan başlangıç teminatı: $50 * 80 = 4.000$ TL
- Ödenen komisyon: $39.350 * 0,001 = 39,35$ TL + BSMV

• Yatırımcının beklentisi üzerine ISCTR hissesinin ViOP'ta 7,50'ye düşmüş olduğunu varsayalım ;

Toplam Kâr: $(7,50 - 7,87) * 50 * 100 = 1.850$ TL olmuştur.

Yatırımcı ISCTR hissesinin fiyatının düşeceğini düşünmüş, 39.350 TL'lik pozisyonu 4.000 TL teminat yatırarak satmıştır. Hedeflediği fiyattan pozisyonunu kapatması ile yaklaşık % 46 brüt getiri sağlamıştır.

Vadeli İşlemPiyasası (ViOP) USDTRY ViS Alış ve Satış Örneği

08 Aralık 2021 tarihinde USDTRY Fiyatı Spot piyasada 13,67 TL, ViOP'ta 14,16 TL olduğunu varsayalım;

ViOP'ta Yapılan Alış Örneği

- 08 Aralık tarihinde yatırımcı, tanesini 14,16 TL'den aldığı 10 adet USDTRY üzerine yazılı vadeli kontratı alır.
- **Beklentisi USDTRY fiyatının artacağı yönündedir.**
- Bu işlem ile gerçekleşen hacim: $14,16 * 1000 * 10 = 141.600$ TL
- İşlem için yatırılan başlangıç teminatı: $10 * 1.300 = 13.000$ TL
- Ödenen komisyon: $141.600 * 0,001 = 141,6$ TL + BSMV
- Yatırımcının beklentisi üzerine USDTRY fiyatının ViOP'ta 14,30'a yükselmiş olduğunu varsayalım ;

Toplam Kâr: $(14,30 - 14,16) * 10 * 1000 = 1.400$ TL olmuştur.

Yatırımcı USDTRY fiyatının yükseleceğini düşünmüş, 141.600 TL'lik pozisyonu 13.000 TL teminat yatırarak almıştır. Hedeflediği fiyattan pozisyonunu kapatması ile yaklaşık **% 11** brüt getiri sağlamıştır.

ViOP'ta Yapılan Satış Örneği

- 08 Aralık tarihinde yatırımcı, tanesini 14,16 TL'den aldığı 10 adet USDTRY üzerine yazılı vadeli kontratı satar.
- **Beklentisi USDTRY fiyatının azalması yönündedir.**
- Bu işlem ile gerçekleşen hacim: $14,16 * 1000 * 10 = 141.600$ TL
- İşlem için yatırılan başlangıç teminatı: $10 * 1.300 = 13.000$ TL
- Ödenen komisyon: $141.600 * 0,001 = 141,6$ TL + BSMV
- Yatırımcının beklentisi üzerine USDTRY fiyatının ViOP'ta 14,00'e düşmüş olduğunu varsayalım ;

Toplam Kâr: $(14,00 - 14,16) * 10 * 1000 = 1.600$ TL olmuştur.

Yatırımcı USDTRY fiyatının düşeceğini düşünmüş, 141.600 TL'lik pozisyonu 13.000 TL teminat yatırarak satmıştır. Hedeflediği fiyattan pozisyonunu kapatması ile yaklaşık **% 12** brüt getiri sağlamıştır.

İşCep Vadeli İşlem Ve Opsiyon Piyasası Eğitimi

BİST Vadeli İşlemler Piyasası
Artık İşCep Mobil Borsa'da

